

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ วัดสันติธรรมาราม
วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ วัดสันติธรรมาราม
วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ท่านอาจารย์ สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และคณะ
วิทยากร ได้รับเชิญให้ไปสนทนาธรรม ที่วัดสันติธรรมาราม ซอยเจริญนคร ๖๐ ระหว่าง
เวลา ๑๖.๓๐-๑๘.๓๐ น.

ด้วยความเมตตาของท่านอาจารย์ ในการเห็นประโยชน์ของผู้ฟัง ที่จะได้รับโอกาส อันเป็น ณ กาลครั้งหนึ่ง ในสังสารวัฏของแต่ละบุคคล ที่จะได้รับฟังสิ่งที่มีค่ายิ่ง โดยการรับฟังความจริง ของสิ่งที่มีจริงฯ แม้เพียง "ครั้งหนึ่ง" ก็ยังดี การที่ได้มีโอกาส เกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะผลของกุศลกรรมหนึ่ง แล้วก็ตายไปด้วยความไม่รู้...ไม่...แม้เพียงจะได้มีโอกาสได้ฟังความจริงของชีวิตที่ถูกดอง ที่พระพุทธรูปองค์ทรงตรัสรู้และมีพระมหากรุณาแสดงไว้ ทั้งๆ ที่ยังอยู่ในกาลสมัยที่พระศาสนา และ พระธรรม คำสอน ยังอยู่ครบถ้วนบริบูรณ์

ขอเชิญทุกท่านได้มีโอกาสพิจารณา บางช่วง บางตอน ของ ณ กาลครั้งนั้น.....ซึ่งจะเป็น ณ กาลครั้งหนึ่ง...ของทุกๆ ท่าน ในขณะนี้ ด้วยเช่นกันครับ

คุณคำปั่น : ขอนอบน้อมแด่พระรัตนตรัย กราบนมัสการพระคุณเจ้า ท่านอาจารย์ สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และสวัสดีท่านผู้ฟังพระธรรมทุกท่านนะครับ สำหรับวันนี้ ก็เป็นโอกาสดีที่มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนามีโอกาสมาสนทนาธรรมะ เพื่อความเข้าใจธรรมะยิ่งขึ้น เพราะเหตุว่า ธรรมะ ต้องฟัง ต้องศึกษาจึงจะ "เข้าใจ" พระธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงตรัสรู้และทรงแสดงนั้น มีความละเอียด มีความลึกซึ้งเป็นอย่างยิ่ง...ต้องอาศัยการสะสมจากการฟัง การศึกษา ในชีวิตประจำวัน...ความรู้ความเข้าใจ ก็ค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ

สำหรับในช่วงแรกนี้ ขอกราบเรียนท่านอาจารย์ ได้อธิบายเป็นเบื้องต้นก่อนนะครับว่า สิ่งที่เราต้องศึกษา ต้องฟัง ที่บอกว่าเป็นธรรมะ ธรรมะนั้น คืออะไรครับ

ท่านอาจารย์ : ค่ะ ส่วนใหญ่เราจะคุ้นเคยกับ "คำ" กับ "ชื่อ" ต่างๆ แต่ว่าความเป็นจริง ต้องมีสิ่งที่มีจริงๆ ที่กำลังปรากฏ ก่อนชื่อ ถูกต้องไหม? อย่างขณะนี้ "เห็น" มีจริงๆ "กำลังเห็น" ยังไม่ต้องเรียกชื่ออะไรเลยทั้งสิ้น นั่นคือ "ธรรมะ" แต่ว่า การที่จะรู้ว่า เราหมายความว่าถึงธรรมะ อะไร? เพราะว่า "ธรรมะ" ก็มีหลากหลายมาก จำเป็นที่จะต้องใช้ชื่อ เพื่อจะแสดงให้เรารู้ว่า "เราหมายถึงเฉพาะ" ธรรมะอะไร...

...แทนที่เราจะบอกว่า "เห็น" เป็น "ธรรมะ" "ได้ยิน" เป็น "ธรรมะ"

...ก็ "กำลังได้ยิน" จริงๆ เดียวนี้แหละ ที่เป็น "ธรรมะ"...

"...เพราะฉะนั้น "ภาษา" ก็คือว่า ไม่จำเป็นที่เราต้องไปติดที่ "คำ" แต่ว่า ให้เข้าใจว่าคำนั้น หมายถึง สิ่งที่มีจริง และการที่เรา จะศึกษาธรรมะ ก็คือว่า ศึกษาให้เข้าใจสิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริงของสิ่งนั้นๆ" ความจริงของ "สิ่งนั้น" ก็คือว่า มี เพราะ เกิด ถ้า ไม่เกิด ก็จะไม่มี "เห็น" ในขณะนี้ เพราะฉะนั้น ให้ทราบว่า "สิ่งใด" ก็ตามที่ปรากฏ "สิ่งนั้น" เกิด...แล้วปรากฏ...แล้วก็ดับไป อย่างเร็ว ที่สุด จนกระทั่ง ไม่มีใครสามารถ ที่จะรู้ความจริง ถ้าไม่ได้ "ฟัง" พระธรรม..."

...เพราะฉะนั้น การฟังพระธรรม ก็เพื่อให้เข้าใจ "ความจริง" ว่า สิ่งที่มีจริงๆ ไม่ใช่ของใคร เพียงแต่มีปัจจัยเกิดขึ้น แล้วก็ดับไป แล้วก็ไม่กลับมาอีกเลย ถ้ามีความเข้าใจอย่างนี้ ก็เป็นความเห็นถูก เพราะรู้ว่าไม่มีใครสามารถจะทำอะไรเลย...แต่เพราะไม่รู้ความจริง จึงเข้าใจว่า ที่เห็น เป็น "เราเห็น" หรือที่ได้ยิน ก็เป็น "เราได้ยิน" ที่ได้กลิ่น ก็เป็น "เราได้กลิ่น" ที่คิดนึกก็เป็นเรา สุขก็เป็นเรา ทุกข์ก็เป็นเรา แต่ความจริง ก็เป็น "ลักษณะ" ของธรรมะแต่ละอย่าง ซึ่งเกิดแล้วก็ดับไป แล้วก็ไม่กลับมาอีก แล้วก็ไม่ใช่ "ใคร" ไม่ใช่ "ของใคร" แล้วก็ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครด้วย เข้าใจอย่างนี้ ถูกต้องไหม?

ท่านผู้ฟัง : เรียนถามท่านอาจารย์นะคะ คือว่าทุกวันนี้ เราทำบุญ ใส่บาตร กรวดน้ำ สวดมนต์ ให้พระที่บ้าน ไม่ทราบว่าตรงนี้ เป็นการ ศึกษาพระธรรม หรือเป็นอะไร? ตามความเข้าใจของดิฉันนะคะ

ท่านอาจารย์ : ตั้งแต่เกิดจนตาย พูด "คำ" ที่ไม่รู้จักหรือเปล่าคะ? เช่น เมื่อกี้พูดถึง "บุญ" "บุญ" คืออะไร? เราพูดกันบ่อย ทุกคำ แต่ไม่รู้ว่ำนั่นๆ หมายความว่าถึง ธรรมะอะไร? เพราะฉะนั้น จึงมีคำถามว่าเป็นบุญหรือเปล่า? ใช้บุญหรือเปล่า? เพราะเหตุว่า เราไม่ได้ "เข้าใจ" คำที่เราใช้...

...บุญ หรือ บุญ หมายความว่าถึง ธรรมะ ที่เป็นฝ่ายดี ที่จะชำระอกุศล หรือว่า ชัดเกลากุศลทั้งหมด เพราะว่าธรรมะมี ๒ อย่าง ธรรมะฝ่ายดี จะเป็นธรรมะฝ่ายไม่ดีไม่ได้ เกิดขึ้นเป็นดี ก็เป็นดีแล้วก็ดับไป ธรรมะฝ่ายไม่ดี ฝ่ายชั่ว เกิดเป็นอย่างนั้นแล้ว ก็ดับไป เพราะฉะนั้น การศึกษาธรรมะ เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่กำลังมีในขณะนั้น เช่นกล่าวว่า "ทำบุญ" ขณะนั้น "บุญ" อยู่ที่ไหน? และ "บุญ" คืออะไร...

"บุญ" ไม่ได้อยู่ที่วัตถุ แต่เป็น สภาพของจิต ซึ่งขณะนั้นเป็นไปเพื่อ
การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับ ไม่ว่าจะให้อะไรใครก็ตามแต่
ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับ ขณะนั้นมีความเอื้อเฟื้อ มีความเป็น
มิตร มีความเป็นเพื่อน มีความต้องการช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่น
ขณะนั้น ไม่ใช่ความเห็นแก่ตัว ไม่ใช่ความโกรธหรือชุนเคือง
เพราะเหตุว่า ถ้าชุนเคืองก็ให้ไม่ได้ บางทีคิดตัดใจจะให้ แต่พอ
โกรธก็ยังไม่ให้ เก็บไว้ก่อนก็ได้...

...นี่ก็แสดงให้เห็นว่า สภาพของจิต หลากหลายมาก เพราะฉะนั้น การกระทำทางกาย ทางวาจา ทั้งหมด...มาจากจิต ถ้าจิตดี กาย ก็ดี วาจา ก็ดี ถ้าจิตไม่ดี กาย ก็ไม่ดี วาจา ก็ไม่ดี เพราะฉะนั้น เรา ไม่สามารถที่จะรู้จิตได้ถ้าไม่มีการกระทำและคำพูดที่จะปรากฏ ให้เห็น ขณะนี้ จิตของใครเป็นอะไร? ทุกคนกำลังนั่งอยู่ที่นี้ เหมือนๆ กัน แล้วใคร? รู้ใจใครบ้าง?...

ท่านผู้ฟัง : สวัสดิ์ค่ะท่านอาจารย์ ดิฉันขอเป็นตัวแทน ของคณะผู้ที่เข้ามา
บวช หลายท่านทีเดียวค่ะ ที่เพิ่งเข้ามาเป็นครั้งแรก ไม่ทราบ
หรอกค่ะ ศัพท์คำว่า เจตสิก ไม่ทราบ แล้วก็เรื่องของรูปขันธ์
เวทนาขันธ์ สังขารขันธ์ (อู๊ย) มันคืออะไร? อยู่แต่บ้าน ทำมาหา
กิน ไม่ค่อยรู้เรื่องเหล่านี้ ขอความอนุเคราะห์ให้ภาษาชาวบ้าน
ที่เราผู้ที่เพิ่งเข้ามา ขอความกระจ่างตรงนั้น ฟังให้ชัดเจน
เหมือนดังที่ท่านอาจารย์ผู้ชาย เมื่อกี้นี้ท่านยกขึ้นมา ค่อนข้างจะ
มีภาษาชาวบ้านเข้ามา ทำให้พวกเรากระจ่างขึ้นบ้าง แต่ถ้า
หากว่ามาใช้ศัพท์ต่างๆ แล้วก็หลายท่านงง ไม่รู้จักเลย
ทีเดียวค่ะ ขอขอบคุณค่ะ

ท่านอาจารย์ : ค่ะ ก็เป็นความจริงนะคะ มีหลายคำ...ก็เลย ไม่รู้จัก สักคำ...
เพราะว่าแต่ละคำ ก็เป็นคำใหม่ๆ ไม่ใช่คำที่เราใช้กันอยู่เป็น
ประจำ ถึงแม้ว่า คำที่เราใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน ก็ไม่ได้เข้าใจ
คำที่เราใช้ เช่นคำว่า "ธรรมะ" มีใครบ้างที่ไม่เคยได้ยินคำนี้เลย
ในชีวิต ไม่มีใช่ไหม? แต่ไม่รู้เลยว่า ความจริงนั้นคืออะไร...

...เพราะฉะนั้น การศึกษาธรรมะก็คือ ศึกษาให้เข้าใจความจริง ของสิ่งที่มีจริงๆ แล้วแต่จะใช้ภาษาไหน ถ้าใช้ภาษาไทย ก็เป็นภาษาที่เราเข้าใจได้ แต่ว่าเวลาที่ได้อินคำในภาษาบาลี ถ้าเราเข้าใจในภาษาไทยแล้ว เราก็รู้ว่า คำที่เราได้อิน หมายความว่าถึงอย่างนั้น เช่น คำว่า "ธรรมะ" จริงๆ ไม่ใช่ภาษาไทย เป็นคำภาษาบาลี แต่ภาษาไทยเราก็ใช้คำภาษาบาลีมาก โดยที่จำไม่ได้ เอาความหมายที่ถูกต้อง ในภาษาบาลีมาด้วย เพียงแต่ว่า เพราะขาดการศึกษาโดยละเอียดโดยรอบคอบ โดยลึกซึ้ง ได้อินคำไหนก็ "เฝิน" เข้าใจว่า เข้าใจแล้ว เช่นเวลาที่เราใช้คำว่า "ธรรมะ" จะพูดโดยไม่รู้หรือ? ว่า "ธรรมะ" คืออะไร? ถ้าไม่ศึกษาธรรมะ...ไม่รู้จริงๆ...

"...เพราะฉะนั้น ต้องเข้าใจความหมายที่เป็นธรรมะด้วย เพียงแต่ไม่เฝินว่า รู้จักธรรมะแล้ว...ความเข้าใจธรรมะต้องเป็นของตัวเองจากการฟัง พระผู้มีพระภาคฯ ทรงประทานมรดกที่สำคัญที่สุดให้กับผู้ฟัง คือ "ความเข้าใจ" ของผู้ฟัง ทรงมีโฆหารเทศนา โดยประการทั้งปวง ที่จะทำให้คนฟัง ค่อยๆ พิจารณา ค่อยๆ เข้าใจ สิ่งที่พระองค์ทรงตรัสรู้ เพื่อที่จะให้คนอื่น ได้รู้ตามด้วย ไม่อย่างนั้น เราก็ได้แต่กราบไหว้บูชาคนที่เราไม่รู้จัก ว่ามีพระปัญญาระดับไหน? มีพระบริสุทธิ์คุณระดับไหน? มีพระมหากรุณาคุณระดับไหน? ใน ๔๕ พรรษา..."

...ด้วยเหตุนี้ การฟังธรรมะ ต้องเป็นผู้ที่เห็นความลึกซึ้งของธรรมะ แล้วก็เห็นพระคุณของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่จะไม่เข้าใจผิด ในการเป็นผู้ "เฝิน" ในการที่จะฟังแล้ว หลงทำร้ายพระธรรม...โดยความเข้าใจผิดของตนเอง ซึ่งถ้าเป็นผู้ที่เข้าใจพระธรรมผิด พระธรรมจะยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้ไหม? ไม่ได้เลย เปลี่ยนแปลงจากการที่ได้ทรงแสดงไว้ เป็นความเห็น ความคิด ของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการทำอันตรายต่อพระธรรม ที่จะทำให้พระธรรม อันตรธาน สูญไปจากความเข้าใจ...

...เพราะฉะนั้น คนที่ได้สะสมกุศลในชาติแต่ปางก่อน มีโอกาส ที่จะได้ฟังพระธรรม แต่ว่า ขึ้นอยู่กับศรัทธา และ การสะสม ว่ามีการเห็นคุณค่า ของสิ่งที่ได้ฟัง มากน้อย แດไหน? แล้วก็มีจิตที่ผ่องใส มั่นคง "ตรง" ต่อพระธรรม เป็น "สัจจะ" ความจริงใจ ที่จะ "ฟัง" เพื่อ "เข้าใจ" สิ่งที่กำลัง "ฟัง" เพื่อละคลายความไม่รู้ และ ความไม่เข้าใจ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์อื่นใดทั้งสิ้น ไม่ใช่เพื่อลาภ ไม่ใช่เพื่อยศ ไม่ใช่เพื่อ สรรเสริญ ไม่ใช่เพื่ออย่างหนึ่งอย่างใด แต่...เพื่อเข้าใจความจริง...

...เพราะฉะนั้น ต้องเป็นผู้ที่ละเอียด ศึกษาด้วยความเคารพจริงๆ แม้ว่า จะเป็นคำเพียงไม่กี่คำ "รู้น้อย" แต่ "รู้จริง" ดีกว่า มีคำเยอะ ตำรับตำรา มากมาย แต่...ไม่ได้ "เข้าใจ"...เลย...

"...บุคคลผู้ทำกรรมไม่สมควร เมื่อถูกตักเตือนว่าท่านทำกรรมไม่ควรแล้ว จะ
โกรธโดยส่วนเดียวก็ตาม หรือไม่โกรธก็ตาม อีกอย่างหนึ่งเขาจะเขี่ยทิ้งเหมือนกำเฑาะ
หว่านทิ้งก็ตาม แต่ว่าเมื่อเรากล่าวคำเป็นธรรมอยู่ ขึ้นชื่อว่าบาปย่อมไม่มี..."

พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดกเล่ม ๓ ภาค ๕ - หน้าที่ ๓๒๙ คันธารชาดก

"...ผู้ใด เมื่อก่อนประมาท ภายหลังผู้นั้นไม่ประมาท เขาย่อมยังโลกนี้ให้สว่างดัง
พระจันทร์ซึ่งพ้นแล้วจากเมฆฉะนั้น ผู้ใดทำกรรมอันเป็นบาปแล้ว ย่อมปิดเสียได้ด้วย
กุศล ผู้นั้นย่อมยังโลกนี้ให้สว่าง ดุจพระจันทร์ซึ่งพ้นแล้วจากเมฆฉะนั้น ภิกษุใดแล ยัง
เป็นหนุ่ม ย่อมชวนชวายเป็นพระพุทฺธศาสนา ภิกษุนั้นย่อมยังโลกนี้ให้สว่าง ดุจ
พระจันทร์ซึ่งพ้นแล้วจากเมฆฉะนั้น..."

[พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ เล่ม ๒ ภาค ๒ - หน้าที่ ๑๕๐](#)

กราบอนุโมทนาท่านอาจารย์ สุจินต์ บริหารวนเขตต์
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกๆ ท่านครับ

